

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI, POŚWIĘCONY SPRAWOM MIEJSCOWYM ORAZ ZAGŁĘBIA DĄBROWSKIEGO.

PRENUMERATA I OGŁOSZENIA przyjmują wszystkie księgarnie, kantory i biura ogłoszeń: w Warszawie, Łodzi i miastach prowincjonalnych.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: CZĘSTOCHOWA, II-ga ALEJA Nr. 38. — TELEFON Nr. 50.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie z wyjątkiem dni świątecznych od g. 8-10 wiecz. Rękopisów nadesł. redakcja nie zwraca.

PRENUMERATA WYNOŚI: Rocznie rb. 6, półrocznie rb. 3, kwartalnie rb. 1 k. 50, miesięcznie kop. 50, wraz z przesyłką pocztową lub odnośnikiem do domów. Zagranicą, za markami pocztowymi, dopłata się miesięcznie kop. 60. Zmiana adresu kop. 20. Listów niefrancuzkich lub niedostatecznie opłaconych redakcja nie przyjmuje.

CENY OGŁOSZEŃ: Za wiersz pięcioletni jednoszpaltowy lub jego miesiąc: Nadeślanie k. 50, przed tekstem k. 40, za tekstem, 3 kol. i niekroliki po kop. 25, na 4 kol. po kop. 10. Drobne ogłoszenia po kop. 2 za wiersz. Najtańsze ogłoszenia kop. 20. — Ogłoszenia treści matrymonialnej, o 50 proc. drożej. Za dołączenia prospektów lub reklam po 6 rubli od 1000 egzemplarzy.

Agencje: w Rakowie, Noworadomsku, Myszkowie, Zawiszeju, Piotrkowie, Łodzi i Warszawie. Cena pojedynczego egzemplarza kop. 2.

II-ga Aleja № 38. — Telefon № 497.

TEATR URANJA

PROGRAM: od soboty 11 do poniedziałku 13 Października 1913 r. (włącznie).

Kto winien?

Wybitny dramat w 3-cz. odegrany przez amerykańskich artystów.

CELOWAŁ DO WRONY... (znakomita komedia).

KRONIKA GAUMONT'A ostatnie nowości — (z natury).

Królowa Włoskiej Rivieri (San-Rano) zachwycająca natura.

MALEC OBDARZONY BYSTROCIĄ bardzo komiczny z udziałem FRIKO.

Na scenie! — I-sze występy Murzynów, niezrównanych akrobatów i tancerzy

P. P. FATMY i OMARA z nowym ciekawym i jedynym swoim programem

NA SCENIE! pod art. kier. Alisiewicza

Dwaj mężowie Znak. komed. w 1 akcie.

TEATR KINEMATOGRAF PARYSKI II ALEJA 19. TELEF. 343.

PROGRAM: od soboty 11 do poniedziałku 13 października 1913 roku (włącznie)

TYGODNIK GAUMONT'A (nat.) | Gontrand doktor teatralny (kom.)

SZANTAŻYŚCI

Dramat w 3-ch wielkich częściach.

Nad program: — MATSCH i SERJA — (z natury)

NA SCENIE: Pod artystycznym kierunkiem Fr. Stróżewskiego

MAŁŻEŃSTWO PRZY LATARNIACH

Operetka w 1 akcie.

ANONS: W środę 15 października dochód z kinematograficznych przedstawieli przeznaczamy na Korzyść Tow. Pomocy Niezłom. uczennic zakładu nauk. p. Garzdeckiej.

TEATR „ODEON” KRZEMIŃSKIEGO II Aleja № 43. Najstarszy w Królestwie Telefon № 4-77.

PROGRAM: od soboty 11 do wtorku 14 Października 1913 roku (włącznie).

„PO OMACKU”

Wybitny dramat w 3 części. z ostatniej serii przygód detekt. Nicka Wintera.

Leon w miłosnej udręce (komedia) Polowanie na dziki w obecności Wielkiego Księcia Mikołaja Mikołajewicza

Wypadek w stajni (w 1 akcie)

Nad program Ingres J. E. Ks. Arcybiskupa Warszawskiego Jedyna zdjecie

NA SCENIE: Nowość Małżeństwo z reklamy Operetka w 1 akcie, Falla.

W gmachu Panoramy „OLYMPIA ARENA” III Aleja 75, Dziś w Poniedziałek walczą:

Dziś i codziennie (Początek punktualnie o godz. 8 wiecz.) Dziś i codziennie

Wielki międzynarodowy turniej WALKI FRANCUSKIEJ

przy udziale najwybitniejszych światowych zapasników pod kier. znanego w świecie sportowym p. JÓZEFA ARNOLDA z Warszawy.

- Decydująca:
- I. Romanow Ursus.
  - II. Nieznany robotnik — Rissbacher.
  - III. Schiele — Zbyszko II.
- Decydująca:
- IV. Raamze — Schleider Müller.
  - V. Petersen — Wildman.
  - VI. Ogatcho — Van-der-Berg.

SAMOCHODY

Sprzedżać samochodów nowych i używanych różnych fabryk jak również wynajem na jażdżę po mieście zosie i zagranicą. Garaż III Aleja 49, tel. 345.

Gabinety Lecznico-Dentystyczne

R. Filipowicza

II ga Aleja N-r. 24, telefon 482.

Przyjeżdża: D. FILIPOWICZ od 10-11 i od 3-6 p.p. asyst. Lek.-Dent. 9-11 i od 3-7 po połud.

A. DĘBICKI Geometra przysięgły Teatralna 23 m. 14, parter Tel. 602. Wykonuje wszelkie roboty mierzące.

Leży w Częstochowie

LEKARZ DENTYSTA chrześcijanin

STEFAN BARYLSKI

II Aleja 43 (Odeon) tel. 611. Leczenie. Żeby szczeni. Wyjmwanie bez bólu. Przyjmuje 9-11 i 3-8 p. p.

jako że się coś zepsuło w państwie angielskim.

Co prawda ruch ten drugiego popisu robotników angielskich daleki jest od francuskiego „syndykalizmu” bądź co bądź jednak ostry strajk bywa czasem również czynnikiem rujnującym, jak i ów „sabotage” (sabotaż czyli niszczenie przyrządów, maszyn, przerwanie prądu elektrycznego, przecinanie drutów telegraficznych, odsrubowanie szyn kolejowych i t. p.).

Gorzej niż w Anglii, ma się rzecz we Francji w tem państwie wolności i największych swobód obywatelskich. Tam swe siedzisko główne założył „syndykalizm” podsycający i podżegający ideą poczwoźnego czynu bezpośrodkowego i to: 1) strajk oparty na szybkości działania, zaś nie na rachubach, 2) „marka” (towaru bez marki robotnik w dni walki nie kupi), 3) bojkot danego pracodawcy lub kupca i wreszcie 4) Sabotage, który polega na systematycznym zaniedbywaniu interesów pracodawcy, burzeniu itp.

Zupełnie usunięcie państwa z dziedziny kontraktów między robotnikiem i pracodawcą jest niepodobieństwem,

bez opieki prawa i bez podpory organizacji robotnik istnieć wprost nie może.

Organizacje robotnicze uznano za legalne, państwa zaczęły wglądać w stosunki między pracą a kapitałem.

Obok tego wkrzeszono w nowej formie dawną, średniowieczną umowę zbiorową.

I właśnie krajem takich umów zbiorowych stała się Australia i wogóle kraje inne z ludnością anglosaską.

Anglia i Kanada wzięły sobie za wzór instytucje australijskie i rozpowszechniają je również u siebie.

W Anglii w r. 1909, ministerjum Asquita zaprowadziło dla czterech gałęzi przemysłu domowego urzędy płacy dla określenia najmniejszej płacy.

Dnia 29 marca 1912 roku takie urzędy zostały zaprowadzone dla górników w kopalniach węgla i rudy żelaznej. W Belgii, Francji i Austrii na porządku dziennym znajduje się sprawa urzędów płacy w przemyśle domowym.

I te właśnie urzędy płacy wraz z

sądami rozjemczymi stanowią podstawę innych układów między kapitałem a pracą.

Niezależnie od urzędów i sądów, których postanowienia i wyroki mają moc prawa, rozwinęły się w krajach anglo-saskich i germańskich umowy zbiorowe bez zatwierdzenia prawnego.

Oto związek lub związki robotnicze pewnej gałęzi pracy w danym miejscu, — oraz takżé związki pracodawców zawierają przez swoich przedstawicieli umowę na pewien przeciąg czasu, co zabezpiecza obie strony przed niszczeniem niespodziankami strajków, przed naruszeniem granicy płacy i przed lokantami czyli wydaleniem.

Wywiera to wpływ wielce dobroczynny na stosunki robotnicze, ale jest jedynie półśrodkiem, budowa, domagającą się konieczności zakończenia.

Do zakończenia zaś tej budowy profesor Brentano uważa za niezbędne:

- 1) Istnienie silnych związków pracodawców i robotników, któreby mogły prowadzić ze sobą rokowania i zawierać umowy. Gdzie z tych lub innych powodów (np. w przemyśle domowym) robotnicy o własnych siłach nie są w stanie związków takich

Nowe układy między kapitałem a pracą.

Australia już od lat kilkudziesięciu pod niekiedy wielkimi względami wyprzedziła wszystkie kraje starego i nowego świata, stała się kolonią i rozpadnięciem nie tylko handlu i gorączki złota, ale i wzorowych stosunków między kapitałem a pracą.

Podczas gdy u nas i w Ameryce życie ekonomiczne krajów jest w ciągłym niebezpieczeństwie i w bezustannej obawie strajków, lub lokautów, w Australji najmniej jest troski o to straszne u nas jutro kapitału i pracy.

W Europie nawet w Anglii powstał proletarijat wśród proletariatu, na którego widok po całym kontyencie przebiegł szmer trwożliwych pogłosek

Pierwszorządny Zakład Artystyczny Rzeźbiarsko-Kamieniarski i Sztukatorski WYKONYWA RZEZBY POMNIKI, ROBOTY BUDOWLANE I KOŚCIELNE CENY NAJPRZYSTĘPNIJSZE

KRUSZYŃSKI i PROSZOWSKI

Częstochowa Aleja 3-cia dom własny. Egzystuje od roku 1887. Telefon 2-50. Fabryka posadzki cementowej na chodniki stopni mozaikowych oraz wszelkich wyrobów z cementu.

DOM HANDLOWY Zdzisław RYLSKI

Częstochowa, II Aleja № 20. Telefon 93.

BIURO TECHNICZNO-HANDLOWE

B. Wiśniewski i S-ka

II-ga ALEJA № 32. — TELEFON № 385.

Duży wybór **Żyrandoli** lampek metalowych i węglowych o najwyższej oszczędności prądu poleca: **Biurowo Techniczne JAN SKALMIERSKI** II-ga Aleja № 20, Telefon № 112. Ze składów własnych

Posadzki i licówki terrakotowe; płytki glazurowane na spódach terrakotowych i kaolowych, dachówki (marsylska, szwajcarska, karpiońska i wiegowa), rury drenowe (sączki), cegła ogniotrwała, posadzki i klepki deskowe siatki metalowe z metalu rozciąganego, listwy ochronne do stopni schodowych i narożniki do krawędzi murów, papa do okrycia dachów, smoła i karbolinum.

POLECA ze SKŁADU:

Artykuły elektrotechniczne dla instalacji i oświetlenia. **LAMPKI METALOWE OSZCZĘDNOŚCIOWE „OSRAM”** — LAMPKI WĘGLOWE — MOTORY i WENTYLATORY. „TINOL” DO LUTOWANIA. — Rurki izolacyjne BERGMANA ołowiane i mosiężne.

Z Kamińska.
(Koresp. wł. „Gońca Ożest.”)
— Nowa placówka chrześcijańska.
Idąc przykładem Częstochowy — i my zdobywamy się na coraz to nowe placówki chrześcijańskie. Jedną z ostatnich jest skład czapek i kapeluszy założony przez p. Tarbira. Skład ten został zaopatrzony w towar sprowadzony z częstochowskiej Polonii, która od niedawna tam istnieje. Oile wiemy ogół tłumnie się skupia w okół chrześcijańskiej firmy, bowiem dotychczas zaopatrywano się w czapki i kapelusze u żydów. Oby tendencje do unarodowienia handlu w Kamińsku zakwitły rodzajnym kwieciami jak najszerzej. b. m.

Z Piotrkowa.
— W obronie.
Wskutek ciągłego poruszania sprawy utworzenia guberni Łódzkiej, liczone grono obywateli miasta Piotrkowa, oraz urzędniczy instytucji rządowych, wystosowali do władz wyższych petycję, w której zaznaczają, iż w razie przeniesienia władz gubernialnych z Piotrkowa do Łodzi, zostaną zrujnowani. W sprawie przeniesienia władz gubernialnych z Piotrkowa do Łodzi występują także z opozycją mieszkańcy Zagłębia Dąbrowskiego. Zdaniem petentów wpłynęłoby to ujemnie na rozwój przemysłu Zagłębia.

Z Sosnowca.
— Nowomianowani na stanowiskach.
Z Sosnowca donoszą, że dwaj świeżo mianowani urzędniczy stacji Dąbrowa kolei w.w. rozbili skrzynię z karakulami i skradli skórek za 600 rb. Obu aresztowano. Kolej Wiedeńska wogóle do świeżych sił nie ma szczęścia, niedawno bowiem takż ujęli w Będzinie skradli pasażerowi walizkę.

Z Galicji.
— Bezcelne żądanie.
W Nowym Sączu w przemalowanej sali ratuszowej, obok portretów burmistrzów i cesarza, zawieszono w miejscu odpowiedniemi, piękny wielkich rozmiarów obraz Matki Boskiej Sykstyńskiej, pędzla artysty p. Janowskiego.
Obraz ten kupił za kilka tysięcy koron i darował miastu burmistrz dr. Barbaczi. Przeciw zawieszaniu tego obrazu w sali rady zaprotestowali żydzi, zrobili krzykliwe zabiegostwo, wysłali deputację do burmistrza i żądali, aby obraz ten natychmiast z sali rady usunął i to pod grozą dalszych konsekwencji.
— Walka byka z parowozem.
Pociąg towarowy, zdążający z Nowego Sączu do Grzybowa, zderzył się z bykiem. Ten ostatni wyrwał się chłopotom. Wpadł na tor i stanął z nastawionymi rogami ku pędzącemu parowozowi. Maszynista wstrzymał pociąg, a wówczas byk rzucił się na parowóz i zaczął bić w niego rogami.
Puszczono parę i to zmusiło niezwykłego napastnika do ustąpienia z placu. Zaledwie jednak pociąg ujechał kilka

kroków, byk znów przypaścił atak na maszynę. W ten sposób jechało około półtora kilometra, aż wreszcie robotnikom sekcji udało się zwierzę obezwładnić, a pociąg ujechał na stację z 15-minutowym opóźnieniem.

Z Wilna.
— Pierwszy śnieg.
W Wilnie w poniedziałek, około godz. 10 wiecz., spadł pierwszy śnieg i temperatura obniżyła się do zera.
Z Cesarstwa.
— Handel ludźmi.
Do „Tyfliskiego Listka“ donoszą z Merwu, że w obwodzie zakaspjskim praktykowany jest handel ludźmi. Zamieszkał w Chiwie jomudzi chętnie nabywają ludzi wszelkich narodowości i wieku.
Niedawno niejakiemu Tet-Petroriancowi z Derbentu, mieszkającemu w Geok-Tepe, udało się za pośrednictwem administracji rosyjskiej i chana Chiwińskiego odnaleźć swego syna, który przepadł bez wieści przed 7 laty.
Według słów Petrorianca, w Chiwie znajduje się mnóstwo osób, zwłaszcza dzieci, nabytych w obwodzie zakaspjskim.

Stara historia na nową nutę.
Tata nie wraca, ranki i wieczory W łazach go czekam i trwodze, Łamią się koła, szyny bufory. Dzisiaj na wiedeńskiej wciąż drodze.

Ze świata.
Na uciechę lysym.
Pewien dziennik włoski rozesał do swych czytelników pytanie, co przynosi im największe szczęście w życiu rodzinnym, czy bogate uwłosienie, czy też lysina meża? Okazało się, że nadobne i mniej nadobne włoski były za lysyną. „Kobieta, która chce być szczęśliwą, niech wychodzi za lysygo“ — radziły wszystkie jednogłośnie, zapewniając, że mężczyzna posiadający przepyszną ozdobę z włosów zawsze prawie jest egoistą, powtórze bardzo dba o swoją powierzchowność i lubi flirt, co przynosi szkodę żonie i rodzinie. Pewna włoszka zali się, że maż jej ciągle stoi przed zwierciadłem i nieraz przeszkadza jej ubierać się spokojnie przed wyjściem na wizytę lub do teatru. Inna znowu pisze: „Mój maż, teść, ojciec i szwagier posiadali olbrzymie lysiny, a byli najlepszymi mężami i ojcami. Syn mój zaś wylusiał w dwudziestym trzecim roku, ożenił się, i jest bardzo dobrym mężem, pomimo, że od lat dziecińczy miał bardzo przykry charakter. Brat meża ma wspaniałą czuprynę, lecz cieszę się zawsze, gdy pomyślę że jest on tylko bratem mego meża“. Inne odpowiedzi są w podobnym rodzaju.

Co są warte włosy wielkich ludzi.
Włosy wielkich ludzi stanowią w pewnych warunkach ładny mająteczek. Ceny ich, jak zobaczymy na przykładach chwiejnie i rzadko utrzymują się na jednym i tym samym poziomie. Szczególnie różni się ceny włosów Napoleona. Garść włosów Napoleona, pocho-

dząca z czasów, gdy Napoleon przebywał na wyspie św. Heleny, osiągnęła na licytacji cenę zaledwie 105 marek. Inna garść włosów napoleońskich, osiągnęła na licytacji jeszcze mniejszą kwotę 60 marek. Natomiast trzecia garść włosów Napoleona, ucięta wielkiemu Korsykańczykowi na łóżu śmierci, osiągnęła na licytacji poważną sumę 6,000 marek.
Podobna chwiejność w cenach objawia się przy włosach angielskiego bohaterka na morzu, admirała Nelsona. Jedną część włosów Nelsona sprzedaną została za 50 marek, podczas, gdy za drugą część zapłacił jakiś wielbiciel Nelsona, aż 8,000 marek. To jest prawdopodobnie najwyższa cena, jaką kiedykolwiek zapłacono za łoki bohaterów. Lok innych bohaterów i wielkich ludzi są znacznie tańsze od loków Napoleona i Nelsona. Za łoki Wellingtona płacono już tylko 25 marek.

KAFLE i ROBOTY ZDUŃSKIE
L. NIETRZECKI i S-ka
w CZĘSTOCHOWIE.
Teatralna № 34, Telefon № 321.

Humor i satyra.
Agentka.
— Wie pan, zostałam agentką ubezpieczeń od ognia.
— Tak? Niech więc pani mnie zabezpieczy od ognia miłości dla pani.
— Nie mogę. Stomianych budowli nie ubezpieczamy.

Objaśnił.
— Dlaczego plama z atramentu nazywa się żydem?
— Bo jak się raz do papieru przyczepi, trudno się już od niej odczepić.

W kantorze stręczenia małżeństw.
Klient. Niel z tą panną się nigdy nie ożenię, zanadto jest brzydki.
Posrednik. Weale to nie przeszkadza. Ta pani jest zapaloną automobilistką, chodzi zatem cały dzień w okularach.

Idea wolności.
— Czem wytłumaczyć można masową emigrację bandytów do Galicji.
— Nic dziwnego, gdyż i im sprzyrzyły się stosunki tutejsze, a jada tam, gdzie jest autonomia.

POKOS C. Ch. Szmidta Ryzde
oraz wszelkiego rodzaju — **Farby i pips**
Poleca: skład materiałów aptecznych i farb
Wacława ORŁA
w Częstochowie, III Aleja 46.
Kaucejonowane biuro
nauczycielskie Stanisław Ligeżówny, Teatralna 26. Rekomenduje nauczycielki, freblanki, ochraniarki, bony. Biuro otwarte od 9 rano do 6 p. p.

NAUCZYCIEL
A. ONI BRZEZIŃSKI
przeprowadził się
na ul. Szkolną № 5-A, m. 7.
Lekcje. Korepetycje. Przygotowanie do egzaminów i na różne świadectwa.
Solidna pomoc wszechstronna.

NAUCZYCIELKA
K. BRZEZIŃSKA
ul. Szkolna № 5-A, m. 7.
Lekcje. Korepetycje. Przygotowanie dzieci do szkół pojedynczo i w kompletach.

CUDA
WSTAWIENIE
LEŻĄCZO - CUD
MYDŁO HERBA
D-RA OBERMEYERA
KREMY, PIEGI, WAGSY, USZĄSZA
SREBRZAS, OBYCZAJ WZELKIE
SŁYZYSTOSCI SERBY
USUWA NA ZAWSZE
Gryszak, siatekacz
i w składach
i w aptekach
i w aptekach

ZAKŁAD
Instrumentów
Muzycznych
S. MALKO
w Częstochowie
ulica Dojazd № 11
wprost st. D.Z. W.W.

Zginął
paszport wydany przez gminę Grabówka na imię Marjanny Smejder. 1387-3
Zginął
paszport wydany przez gminę Zarli na imię Piotra Kreta. 1358-3
Nowo Radomsku
na ul. Przedborskiej spradaje się plac, ogród i dom już stary o 16 mieszkańach radomsko-tanio i powodu starości. Widość Częstochowa Wileński Rynek Nr. 50. Kawarniarska A. Koper. 1386-3

MEBLE
kredensy, szafy stoły, krzesła, łózka, toalety, lustra bielnicarski, biurka, etazerki stoliki fantazyjne. Poleca: **GLIŃSKI** I-Aleja 12.

Sprzedam
sklep spotkowy z powodzeniem wyjazdu Teatralna 20. 1387-2

Ignacy Sobczak i A. Kosiński
w Częstochowie, Telefon 3-53.
Skład pasy
przy ul. Teatralnej Nr. 47, róg Nowej
Poleca: Owies, otręby, siano, koniczyne, słome, siecec, kucy na zamówienie. Kartofle z dostawą do domów.

Zginął
wyzeł duży biały i czarne łaty prozę odprowadzić za nagrodą Ostatni Grosz dom K. Blacnickiego — nie prawy właściciel będzie pociągany sądownie. 1340-0
Potrzebne
panny i ucieczki do pracowni sukien. Tanio ucieczki najnowszą metodą ul. św. Barbary Nr. 4 m. 12. 1381-2 ga.
Potrzebny
czeladnik krawiebski ucząc kroju najnowsza metodą ul. św. Barbary Nr. 4 m. 12. 1381-2 ga.